

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ

УДК 37.036.5

© *Любава СИДОРЕНКО*

ПРОПАГУВАННЯ ГЕРОЇЗМУ ТА МУЖНОСТІ В РОБОТІ КЛУБУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Проаналізовано проблему пропагування героїзму та мужності захисників України способом культурологічних заходів, актуалізовану досвідом проведення ООС (АТО). Особливу увагу приділено розгляду суті національно-патріотичного виховання військовослужбовців ЗС України як складової загального виховного процесу. Зроблено висновок щодо важливої ролі різноманітних форм культурологічної роботи у клубі військової частини, спрямованих на пропаганду мужності й героїзму захисників України, формування військово-професійних якостей військовослужбовців.

Ключові слова: *пропагування героїзму та мужності, національно-патріотичне виховання, культурологічна робота, Збройні сили України, клуб військової частини.*

Відновлення положень Конституції України, процеси реформування, розвитку ЗС України у зв'язку з нинішніми подіями в державі зумовлюють необхідність посилення виховного впливу на особовий склад частин та підрозділів, поваги до українських традицій і духовних цінностей, формування в особового складу національної свідомості, підвищення рівня культури, вироблення високих морально-бойових якостей, морально-психологічної готовності до захисту Батьківщини. Адже саме це допомагає кожному військовослужбовцю зберігати свою бойову готовність.

Досвід проведення ООС (АТО) на сході нашої держави актуалізував проблему пропагування героїзму та мужності захисників України. Це цілеспрямований процес, що є важливою складовою формування особистості військовослужбовця ЗС України як громадянина із сильною патріотичною свідомістю,

почуттям вірності й любові до Батьківщини, здатного до виконання бойових завдань із захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України.

Клуб військової частини виступає осередком виховних, культурологічних та дозвільних заходів для військовослужбовців ЗС України. Тому слід зазначити, що робота клубів військових частин є необхідною не лише в пункті постійної дислокації, а й на теренах збройного конфлікту з метою вшанування мужності та героїзму, бойового подвигу захисників незалежності й територіальної цілісності України, збереження та розвитку національних військових традицій і звичаїв українського народу, сприяння дальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві, підтримання морально-психологічного стану способом проведення культурно-мистецьких заходів, задоволення культурних потреб військовослужбовців через творчу реалізацію, зняття негативних емоційних наслідків, можливих посттравматичних психічних розладів, підвищення рівня духовного збагачення тощо. Тобто пропагування мужності й героїзму військовослужбовців способом культурологічних заходів та національно-патріотичного виховання є одним із найважливіших завдань начальника клубу військової частини та інших посадових осіб.

Серед науковців, які досліджували організацію культурологічної роботи у війську, слід назвати Е. Кирпича, І. Подобіда, Б. Комського, В. Ремізова, О. Бойка. Сьогодні в більшості випадків твердження названих авторів потребують певних коригувань та переосмислень. Опосередковано проблему організації культурологічної роботи у військах досліджували М. Козирев, В. Темко, В. Кожевников, Я. Романовський, І. Автушенко, Л. Сидоренко та ін. Але проблема формування системи виховання воїна культурологічними засобами в Україні залишається все ще не цілком вивченою. Потребують глибшого узагальнення історичний досвід, проблеми його трансформації в практиці сьогодення, розвиток новітніх форм і методів роботи клубу військової частини щодо пропагування героїзму та мужності захисників України (на досвіді ООС (АТО)).

Національно-патріотичне виховання особового складу ЗС України як складова загального виховного процесу є «системною та цілеспрямованою діяльністю органів державної влади і місцевого самоврядування, органів військового управління, а також громадських організацій патріотичного спрямування з формування високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Вітчизні, готовності до виконання конституційного обов'язку щодо її захисту» [1, 208]. Патріотичне виховання передбачає формування у громадян відповідного комплексу особистісних якостей, соціально значущих мотивів поведінки, гармонійного поєднання державних та особистих інтересів, подолання негативних процесів і явищ у ЗС України.

До головних завдань національно-патріотичного виховання у ЗС України належать формування й розвиток патріотичної свідомості та світогляду

українського військовослужбовця. У змісті національно-патріотичного виховання особового складу має бути враховано:

- відповідність соціальному замовленню українського суспільства, призначенню ЗС України та вимогам, які висуваються до патріотичної вихованості особового складу;
- націленість на здійснення головної мети національно-патріотичного виховання – формування й розвиток патріотично настроєної, всебічно та гармонійно розвинутої особистості військовослужбовця-громадянина й патріота України;
- сучасні національні, загальнолюдські та військові цінності, ідеали;
- наявність зв'язку теорії з військовою практикою, забезпечуваність загальної підготовки психіки вихованця до складних умов сучасної війни;
- відповідність духовним і фізичним можливостям вихованців;
- сприяння єдності виховання, навчання, розвитку, психологічної підготовки і самовдосконалення військовослужбовців;
- реальні можливості, потреби та особливості конкретних видів ЗС України (родів військ), військових частин і підрозділів, окремих військовослужбовців тощо.

Національно-патріотичне виховання, зокрема й завдяки роботі клубу військової частини, є за своїм змістом важливим елементом процесу комплексного виховання військовослужбовців. Воно полягає у формуванні у військовослужбовців національної свідомості, почуття патріотизму, поваги до Конституції та законів України на засадах духовності й моральності, популяризації духовно-культурної спадщини українського народу, активізації взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, засобів масової інформації та зв'язків з громадськістю, соціальної активності та відповідальності за поставлені завдання, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності й територіальної цілісності України.

Зміст, структуру, стратегію, напрями національно-патріотичного виховання визначено в комплексі різних керівних документів: Наказ ГШ ЗС України № 108 від 28 березня 2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації національно-патріотичної підготовки у Збройних Силах України»; Наказ ГШ ЗС України № 445 від 3 листопада 2016 р. «Про затвердження програми військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України на 2016–2020 роки та перспективного плану реалізації Програми військового виховання у Збройних Силах України на 2016–2020 роки»; Постанова Верховної Ради України № 373–VIII від 12 травня 2015 р. «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»; Розпорядження Кабінету Міністрів України № 998 від 23 вересня 2015 р. «Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2020 року»; Указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» [2–6].

Згідно з Указом Президента України № 286 від 18 травня 2019 р. «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості здійснюється на прикладах героїчної боротьби українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських січових стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів «Карпатської Січі», Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху. Національно-патріотичне виховання має базуватися також на прикладах мужності й героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013, 2014 рр., Героїв Небесної Сотні, учасників АТО й ООС у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією [6].

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання має стати поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їхній внесок у скарбницю світової цивілізації.

Серед проблем національно-патріотичного виховання в указі вказано на:

- брак духовності й моральності в суспільстві;
- наявність істотних відмінностей у системах цінностей, світоглядних орієнтирах груп суспільства, населення певних територій держави, окремих громадян, зумовлених нищенням української духовно-культурної спадщини та історичної пам'яті, розбіжностей в уявленнях про історичне минуле, зокрема про тоталітарну добу, голодомори та політичні репресії;
- незавершеність процесу формування національного мовно-культурного простору, стійкості його ціннісної основи до зовнішнього втручання;
- відсутність єдиної державної інформаційно-просвітницької політики щодо питань організації та висвітлення заходів із національно-патріотичного виховання;
- перетворення інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю, продукування ціннісної дезорієнтації [6].

Отже, національно-патріотичне виховання – один з основних напрямів, невід'ємна складова гуманітарної сфери ЗС України. Основна його мета – підготовка самовідданих захисників Вітчизни. Для її досягнення активно використовуються масові форми культурологічної роботи, агітації та пропаганди.

Завданнями національно-патріотичного виховання особового складу в роботі клубу військової частини слід вважати такі:

- утвердження у свідомості військовослужбовців та працівників ЗС України любові до Батьківщини та її ЗС, глибоких патріотичних переконань, поваги до української мови, культури, історичного минулого, національних і бойових традицій, гордості за незалежність України;

- виховання поваги до Конституції та законів України, вимог Військової присяги та статутів, високоморальних і патріотичних норм суспільного життя;
- цілеспрямоване й системне оволодіння особового складу патріотичними знаннями (про Україну та її Збройні сили, національно-історичні й бойові традиції, про свій вид Збройних сил (рід військ), військову частину, їхній бойовий шлях, подвиги та героїзм українців під час захисту Вітчизни тощо);
- формування в особового складу поваги до державних символів – Герба, Прапора, Гімну України – та військових ритуалів і символів;
- протидія викривленню й фальсифікації історії України та її ЗС, турбота про її об'єктивне висвітлення;
- запобігання впливу на особовий склад псевдоцінностей, міжнаціональної ворожнечі, зневаги до людини, пропагування культу насилля, жорстокості, що руйнують духовну сферу воїнів;
- всебічне підвищення соціального статусу і престижу військової служби тощо [6].

Сьогодні в Україні ядром національно-патріотичного виховання стала українська культура з її народними піснями, танцями, святковими обрядами та звичаями, іншими творчими проявами національного життя й національних культурних цінностей, а засобами патріотичного виховання – мова, народна мораль, етика, естетика, родовід, рідна історія, краєзнавство, фольклор, народне мистецтво, народний календар, національна символіка, релігійні виховні традиції, форми й методи української етнопедагогіки.

Виховні можливості різноманітних форм культурологічної роботи у клубі військової частини дуже широкі. Усі вони спрямовані на формування громадських поглядів, переконань і почуттів, а останні визначають поведінку людей у суспільстві. Беручи безпосередню участь у масових заходах (мітинги, публічні акції, тематичні вечори, усні журнали, вечори відпочинку тощо), воїни пізнають, обговорюють і вирішують проблеми службового, морально-етичного й іншого характеру.

У чому ж полягають переваги масових форм роботи у клубі військової частини? По-перше, такі заходи відображають інтереси військовослужбовців, вони є гнучкою і надійною формою зв'язку з масами та цілеспрямованого впливу на них, відрізняються публіцистичністю змісту й форм його прояву, надзвичайною популярністю й доступністю, розраховані на одночасне сприйняття широкою аудиторією певної інформації, пов'язаної з її безпосереднім життєвим досвідом і завданнями. Масові заходи мають на меті викликати й затвердити конкретні судження та мобілізувати військовослужбовців на успішне виконання завдань. По-друге, їм притаманна комплексність використання визнаних військовослужбовцями засобів ідейного та емоційного впливу. По-третє – найбільша

яскравість, видовищність, емоційність. Масові заходи повинні згуртувати військовослужбовців, об'єднати їх, перетворити на колектив, здатний вирішувати поставлені бойові завдання. По-четверте, їх характеризують широке визнання, підтримка.

Ґрунтуються масові заходи на основі загального інтересу до них та безпосередньої участі військовослужбовців у їх проведенні. Це створює умови для використання ініціативи, самодіяльної творчості й ентузіазму воїнів. Завдяки своїм очевидним перевагам масові форми роботи знайшли широке застосування в морально-психологічному та виховному забезпеченні життєдіяльності військ. Вони за своїм характером, призначенням, структурою, складом учасників, методами підготовки й проведення поділяються на:

- суспільно-політичні, присвячені державним святкам, пам'ятним історичним датам, важливим подіям, проблемам внутрішнього й міжнародного значення;
- військово-патріотичні;
- художньо-естетичні тощо.

Окрему групу масових заходів, присвячених пропаганді мужності та героїзму захисників України, які проводяться у клубі військової частини, становлять вечори відпочинку, диспути, зустрічі з ветеранами війни та військової служби, учасниками бойових дій.

Вечори відпочинку можуть відбуватись у різноманітних формах: вечори пісні, музики й танців, ігор та розваг, гумору й сатири, дискотеки тощо. Їх проводять за програмою, яка може включати: видовищні та концертні номери розважального спрямування (жартівливі й ліричні пісні, музичні ексцентрики, мультфільми, фрагменти комедійних фільмів, витівки та пародії тощо); танцювальні відділення; ігри й танцювально-ігрові номери, що сюжетно пов'язані із загальною темою вечора, атракціони, вікторини (хто автор музики й тексту) та конкурси (на найкращого співака або найоригінальніше виконання). Вечори відпочинку повинні бути тематично спрямованими, тобто віддзеркалювати певні значні події з історії України, ЗС України, військової частини тощо.

Диспут – це масовий захід, що здійснюється у формі прилюдної суперечки з актуальних суспільно-політичних, моральних, естетичних, культурних та інших проблем. Диспут проводиться як ґрунтовна наукова розмова, складний процес пошуку істини з метою формування у воїнів переконаності, вироблення норм моралі, високого художнього смаку. Диспут доцільно проводити у складі підрозділу. Це дає змогу вибрати найактуальнішу тему для цього колективу і всебічно підготувати особовий склад до її обговорення. Тема диспуту, що висувається на обговорення, повинна відповідати таким умовам: бути злободенною та суспільно значущою; мати дискусійний характер (наявність різних поглядів на проблему); бути достатньо відомою учасникам; чітко, ясно й конкретно висвітлювати сутність проблеми.

Зустрічі з ветеранами війни та військової служби, учасниками бойових дій проводяться в підрозділах зазвичай: у дні державних свят України, під час підготовки до святкування і власне святкування річниці ЗС України, чергової річниці від дня створення військової частини, у дні складання молодими воїнами Військової присяги, під час вивчення відповідних тем у системі гуманітарної підготовки, при проведенні військово-патріотичних заходів у вихідні (святкові) дні (тематичні вечори й ранки, лекторії та кінолекторії, походи місцями бойової слави, вшанування передових військовослужбовців, відвідування музеїв і кімнат бойової слави тощо; при врученні воїнам зброї та бойової техніки, проведенні мітингів із нагоди початку навчального року та ін.).

Отже, основними вимогами до організації масових заходів щодо пропагування героїзму та мужності захисників України (на досвіді ООС (АТО)) в роботі клубу військової частини є:

- національно-патріотична спрямованість;
- зв'язок із життям, практичною розбудовою незалежної, самостійної, демократичної правової держави, завданнями ЗС України, характером бойової діяльності частин і підрозділів;
- доступність для широкої аудиторії; чіткий ідейно-тематичний задум, композиційна гармонійність;
- поєднання змістовності з емоційною виразністю;
- комплексне використання засобів ідейного та емоційного впливу й технічних засобів пропаганди;
- театралізація більшості масових форм роботи; творчий, зазвичай самодіяльний, характер підготовки;
- активна співучасть усіх присутніх на заході;
- спонукальний характер впливу на кожного учасника й на масу військовослужбовців загалом.

Урахування цих загальних вимог, а також особливостей масових форм культурологічної роботи забезпечує її високу ефективність і дієвість, зокрема й в умовах виконання завдань за призначенням у зоні збройного конфлікту.

З метою розвитку військово-патріотичних якостей військовослужбовців в умовах виконання завдань за призначенням у зоні збройного конфлікту доцільно активніше використовувати такі заходи:

- щоденне інформування про факти патріотичної поведінки, героїчних учинків під час бойових дій;
- навчання особового складу методів самовиховання патріотичних якостей (самопереконавання, самонавіювання, самооцінка, самотренування);
- критичне засудження антиукраїнської пропаганди, роз'яснення хибності інформаційно-пропагандистського впливу противника на наші сили;
- профілактика негативних проявів поведінки, наркоманії, алкоголізму серед військовослужбовців через залучення їх до заходів національно-патріотичного виховання;

- організація самодіяльної художньої творчості в пунктах відновлення боєздатності військових частин;
- виробництво низки художніх та документальних кінофільмів патріотичного спрямування.

У 2014 р. розпочато системну роботу щодо героїзації образу військовослужбовця-захисника ООС у суспільстві через засоби масової інформації, увічнення пам'яті, прославлення, вшанування героїв у військових частинах та за місцем їхнього проживання.

У межах роботи з національно-патріотичного виховання, пропагування мужності, героїчних вчинків особового складу, висвітлення переваг військової служби та увічнення пам'яті військовослужбовців, загиблих під час виконання військового обов'язку в районі проведення ООС (АТО) на території Донецької та Луганської областей, клуб військової частини здійснює такі заходи:

1. Ушанування пам'яті військовослужбовців – героїв ООС (АТО): встановлення почесних дощок, найменування навчальних закладів, найменування вулиць на честь героїв.
2. Увічнення пам'яті загиблих військовослужбовців: присвоєння почесних імен військовим частинам, бойовим літкам і кораблям.
3. Проведення «Уроків мужності» з військовослужбовцями, з учнями в закладах загальної середньої освіти.
4. Проведення Днів відкритих дверей із залученням представників органів місцевого самоврядування, громадських організацій, Героїв України, учасників ООС (АТО).
5. Проведення всеукраїнських акцій пам'яті, національно-патріотичних проектів, спрямованих на патріотичне виховання молоді.
6. Підготовка матеріалів для системних рубрик про героїчні вчинки особового складу, учасників ООС (АТО) в газетах, журналах, та інших засобах масової інформації.
7. Публікації у друкованих засобах масової інформації, статей, інтерв'ю про проявлення військовослужбовцями героїзму та мужності.
8. Створення відеофільмів, телесюжетів, відеороликів про військовослужбовців-героїв.
9. Створення коміксів, буклетів із метою уславлення героїчних вчинків.
10. Співпраця з місцевими телерадіокомпаніями щодо забезпечення популяризації прикладів проявлення військовослужбовцями прикладів мужності.
11. Проведення комплексу інших інформаційних заходів.
12. Надання методичної та організаційної допомоги громадським об'єднанням та організаціям у проведенні військово-патріотичних заходів.
13. Організація культурно-спортивних заходів, залучення до участі в Іграх нескорених.
14. Культурологічні тренінги духовного розвитку, оздоровчі тренінги.

Особливу увагу в пропаганді мужності захисників слід приділити співпраці з державними телерадіокомпаніями та інтернет-порталами щодо забезпечення популяризації прикладів здійснення військовослужбовцями подвигів, щоденному наповненню електронних сторінок у соціальній мережі Facebook («Військо. Інформація. Культура», «Військо українське» та ін.).

До національно-патріотичного виховання належить також систематичне радіоінформування суспільства в межах програм «Український простір», «ProВійсько» про приклади героїзму та мужності військовослужбовців ЗС України; інформаційне наповнення контенту телепрограм.

Не варто залишати поза увагою соціальні ролики, зняті з метою підтримки бійців ООС (АТО) та членів їхніх сімей, пропаганди мужності військовослужбовців. Наприклад, Департамент внутрішньої та інформаційної політики Львівської ОДА вирішив підтримати бійців ООС (АТО) та їхні родини соціальним роликом «Тато – ось мій Герой», присвяченим усім батькам, які відстоюють незалежність і територіальну цілісність України в зоні збройного конфлікту.

Постановою Верховної Ради України № 373/VIII від 12 травня 2015 р. «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді» з метою вшанування українських воїнів – учасників анти-терористичної операції на Сході України, волонтерів та громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України, виховання дітей та молоді в дусі поваги до Українського війська та правоохоронних органів, відповідального ставлення громадян до обов'язку Захисника Вітчизни, а також всебічного висвітлення фактів російської агресії проти України, що проявилися в окупації Криму, збройній інтервенції на Донбасі та підтримці терористів у інших регіонах України, було затверджено таке:

1. Вважати за необхідне надати підтримку на державному рівні заходам з поширення правдивої інформації про обставини збройної агресії Російської Федерації проти України, окупації Криму, підтримку Російською Федерацією збройного конфлікту на Донбасі та намагання дестабілізувати ситуацію в інших регіонах України шляхом підтримки сепаратизму, тероризму.
2. Організувати системне збирання та поширення інформації про героїчні вчинки воїнів-учасників ООС (АТО), волонтерів, громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України, зокрема про осіб, відзначених державними нагородами України, та обставини, що були підставою для нагородження (за винятком випадків, які стосуються безпеки цих осіб, членів їхніх родин та недопущення розкриття інформації з обмеженим доступом).
3. Розробити методичні рекомендації щодо представлення подій, пов'язаних з окупацією Криму Російською Федерацією та проведенням ООС (АТО), в музейних експозиціях, підручниках для навчальних закладів, програмах

курсів «Захист Вітчизни» та «Історія України», Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді тощо.

4. Оновити експозиції історичних, історико-краєзнавчих музеїв та державних заповідників відповідних профілів з обов'язковим представленням інформації про героїв ООС (АТО), волонтерів, громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України.
5. Надавати всебічне сприяння у проведенні пересувних виставок доказів російської агресії, популяризації героїчних вчинків особового складу.
6. Звернутися з пропозицією до трудових колективів, навчальних закладів щодо шефства над українськими воїнами, які брали участь в ООС (АТО), а також їхніми родинами, що потребують морально-психологічної, матеріальної або іншої підтримки [4].

Отже, можна зробити висновки, що національно-патріотичне виховання військовослужбовців є інтегральною системою, пріоритетною складовою виховання особового складу ЗС України, в основу якого покладено формування в особового складу патріотизму як однієї з найвищих духовних цінностей, що проявляється в самовідданій любові громадянина до своєї Батьківщини, усвідомленій потребі та прагненні зміцнювати й захищати її.

Клуб військової частини є осередком дозвілля та відпочинку військовослужбовців і членів їхніх сімей; має велике значення в організації та проведенні культурологічних заходів, національно-патріотичного виховання.

Форми клубної роботи, спрямовані на пропаганду мужності й героїзму захисників України, відіграють провідну роль у заходах національно-патріотичного виховання. Основним їхнім завданням є формування військово-професійних якостей військовослужбовців, підвищення рівня мотивації до військової служби, національної гідності, відданості й вірності Батьківщині, патріотичних почуттів, виховання в українського народу гордості за ЗС України, прославлення героїчних вчинків, вшанування найкращих військовослужбовців, увічнення пам'яті загиблих у зоні ООС (АТО).

Джерела та література:

1. Глушук В. Стан військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних сил України та членів їх сімей // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. – 2013. – Вип. 111. – С. 206–214.
2. Про затвердження Інструкції з організації національно-патріотичної підготовки у Збройних силах України. Наказ Генерального штабу Збройних сил України від 28.03.2017 року № 108 // Генеральний штаб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidnykmpz.info>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження програми військово-патріотичного виховання у Збройних силах України на 2016–2020 роки та перспективного плану реалізації Програми військового виховання у Збройних силах України на 2016–2020 роки. Наказ Генерального штабу Збройних сил України від 03.11.2016 року № 445 // Генеральний штаб [Електронний ресурс]. – Режим

- доступу: <https://dovidnykmpz.info>. – Назва з екрана.
4. Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Постанова Верховної Ради України від 12.05.2015 № 373/VIII // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidnykmpz.info>. – Назва з екрана.
 5. Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 998 // Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidnykmpz.info>. – Назва з екрана.
 6. Про Стратегію Національно-патріотичного виховання: Указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286 // Президент України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>. – Назва з екрана.
 7. Сидоренко Л. Основи прикладної культурології: Навчально-методичний посібник. – Львів: НАСВ, 2017. – 100 с.

© **Lyubava SYDORENKO**

PROMOTION OF HEROISM AND COURAGE IN THE WORK OF THE MILITARY UNIT CLUB AS A COMPONENT OF NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

The study analyzes the problem of promoting heroism and courage among defenders of Ukraine by means of cultural activities, actualized by the experience of conducting the Anti-Terrorist Operation (ATO). Special attention is paid to defining the essence of national-patriotic education of the servicemen of the Armed Forces of Ukraine as a component of the overall educational process. As a conclusion, the important role of various forms of cultural work in the club of the military unit, aimed at promoting the courage and heroism of the defenders of Ukraine, as well as the formation of military and professional qualities of servicemen is emphasized.

Keywords: *promotion of heroism and courage, national-patriotic education, cultural work, Armed Forces of Ukraine, military unit club.*